

МОНГОЛ УЛСЫН
ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ КОМИССЫН
ДАРГЫН ТУШААЛ

2022 оны 11 сарын 22 өдөр

Дугаар А/46

Улаанбаатар хот

Журам батлах тухай

Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.1.6, Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсэг, 11 дүгээр зүйлийн 8 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын 2022 оны 09 дүгээр сарын 02-ны өдрийн 08 дугаар хуралдааны шийдвэрийн дагуу "Хүний эрх хамгаалагчийн хорооны ажиллах журам"-ыг нэгдүгээр, "Хүний эрх хамгаалагчид учирсан эрсдэлийг үнэлэх аргачлал"-ыг хоёрдугаар, "Аюулын зэрэг тогтоох аргачлал"-ыг гуравдугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

2. Дээрх журам, үнэлгээ, аргачлалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, Хорооны үйл ажиллагааг нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтаар хангаж ажиллахыг Комиссын Хүний эрх хамгаалагчийн асуудал эрхэлсэн гишүүн (С.Дондов)-д үүрэг болгосугай.

ДАРГА

Ж.ХУНАН

ХҮНИЙ ЭРХ ХАМГААЛАГЧИЙН ХОРООНЫ АЖИЛЛАХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэхүү журмын зорилго нь Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан Хүний эрх хамгаалагчийн хороо (цаашид “Хороо” гэх)-ны зохион байгуулалт, үйл ажиллагаатай холбоотой үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2. Хороо үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай, Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулиуд болон энэ журам, холбогдох бусад хууль тогтоомжийг удирдлага болгоно.

1.3. Хороо Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 10.3-т заасан чиг үүргийг энэ журамд заасны дагуу хэрэгжүүлж, биелэлт, үр дүнг Хүний эрхийн Үндэсний Комисс (цаашид Комисс” гэх)-ын өмнө хариуцан ажиллана.

1.4. Хороо үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулийн 8 дугаар зүйл, Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлд зааснаас гадна дараах зарчмыг баримтална:

1.4.1. хүний эрх хамгаалагчийн аюулгүй байдал, зөрчигдсөн эрхийг сэргээхэд нэн тэргүүнд анхаарах;

1.4.2. үйл ажиллагаа нь салбар хоорондын хамтын ажиллагаанд тулгуурласан, шуурхай, хүртээмжтэй байх;

1.4.3. дүгнэлт, хяналт шинжилгээ нь тэнцвэртэй, үндэслэл бүхий баримт, нотолгоонд суурилсан байх;

1.4.4. нууцлалыг хамгаалах;

1.4.5. шийдвэрийг хамтын зарчмаар гаргах;

1.4.6. мэдээллийн үнэн зөв, бүрэн бүтэн байдлыг алдагдуулахгүй байх.

1.5. Хороонд дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх үүргийг Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлд заасны дагуу Комиссын Хүний эрх хамгаалагчийн хэлтэс хэрэгжүүлнэ.

1.6. Энэ журамд хэрэглэсэн “аюулын зэргийн үнэлгээ” гэж Аюулын зэрэг тогтоох аргачлалын 1-д заасан зорилгоор хийх үнэлгээг, “хүний эрх хамгаалагч” гэж Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 4.1.1-д заасныг, “хүний эрх хамгаалагчийн эрхийг зөрчих” гэж Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын хуулийн 4.1.5-д заасныг, “эрсдэлийн үнэлгээ” гэж Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын хуулийн 4.1.6-д заасныг тус тус ойлгоно.

Хоёр. Хорооны дарга, гишүүний эрх хэмжээ

2.1.Комиссын Хүний эрх хамгаалагчийн асуудал эрхэлсэн гишүүн Хороог даргалах бөгөөд Хорооны өдөр тутмын удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах чиглэлээр дараах эрх, үүргийг хэрэгжүүлж ажиллана:

2.1.1.Хороог гадаад, дотоод харилцаанд төлөөлөх;

2.1.2.дотоод зохион байгуулалтын асуудлыг шийдвэрлэх, хяналт тавих, биелэлтийг хангуулах;

2.1.3.гомдол, мэдээллийг шалгаж, дүгнэлт гаргах Хорооны гишүүнийг томилж, дэмжлэг үзүүлж ажиллах;

2.1.4.хуралдааны тов тогтоох, хэлэлцэх асуудлыг батлах, хуралдааныг даргалах;

2.1.5.Хорооны гишүүнээс Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 10.3.2, 10.3.3, 10.3.5-д заасан үйл ажиллагаатай холбоотой гаргасан санал, хүсэлтийг Комиссын гишүүний эрх хэмжээний хүрээнд, эсхүл Комиссоор дамжуулан холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

2.1.6.Хүний эрх хамгаалагчийн асуудлаар хэрэгжүүлэх хяналт шинжилгээ болон судалгааны ажлыг Комиссын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд тусгуулж, үр дүнг Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэлд оруулах асуудлаар Комиссын хуралдаанд санал оруулж, шийдвэрлүүлэх;

2.1.7.хүний эрх хамгаалагчийн эрхийн зөрчлийн талаарх гомдол, мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт, ашиглалтад хяналт тавих;

2.1.8.Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 11.7-д заасан үндэслэлийн дагуу Хорооны гишүүнийг эгүүлэн татах саналыг Комиссын хуралдаанд танилцуулж, шийдвэрлүүлэх;

2.1.9.Хорооны үйл ажиллагааны зардал болон Хорооны гишүүний урамшууллыг Комиссын тухайн жилийн төсөвт тусгуулах, төсөв, санхүүжилтийг зориулалтын дагуу үр ашигтай зарцуулах;

2.1.10.Хүний эрх хамгаалагчийн эрх, үүрэг, үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлан таниулах болон чиг үүрэгт хамаарах асуудлаар бусад байгууллагатай хамтран ажиллах, төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, санхүүжилт авах асуудлыг Комисст танилцуулж, үйл ажиллагааг зохион байгуулж ажиллах;

2.1.11.хууль, журамд заасан бусад эрх.

2.2.Хорооны даргын түр эзгүйд түүний үүргийг Комиссын даргаас томилсон Комиссын гишүүн түр орлон гүйцэтгэнэ.

2.3.Хорооны гишүүн нь дараах эрх, үүргийг хэрэгжүүлнэ:

2.3.1.энэ журамд заасан чиг үүрэг, үйл ажиллагааны хүрээнд ажил үүргийн хуваарийн дагуу оролцох, үр дүнг Хорооны дарга болон хуралдаанд тайлагнах;

2.3.2.Хорооны хуралдаанд хүндэтгэн үзэх шалтгаантайгаас бусад тохиолдолд тогтмол оролцох, санал боловсруулж хэлэлцүүлэх, зарчмын зөрүүтэй саналыг хуралдааны тэмдэглэлд тусгуулах;

2.3.3.хууль тогтоомж, энэ журам, ёс зүйн нийтлэг хэм хэмжээг чанд мөрдөж, хуралдааны дэгийг сахих;

2.3.4.удирдан шалгасан гомдол, мэдээллийн дагуу гаргасан эрсдэлийн үнэлгээ, дүгнэлтийн үр дүнгийн бодит байдлыг Хорооны өмнө хариуцах;

2.3.5.хуралдаанаар хэлэлцэж байгаа асуудал болон энэ журмын 2.3.4-т заасан чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай нэмэлт мэдээлэл, баримт бичгийг

Хорооны даргын итгэмжлэлийн үндсэн дээр гаргуулан авах, ажиллах нөхцөл боломжоор хангуулах;

2.3.6.Хорооны чиг үүргийг хэрэгжүүлэх явцад олж мэдсэн мэдээллийн нууцлалыг хангах, задруулахгүй байх;

2.3.7.энэ журамд заасан үндэслэлээр гомдол, мэдээлэл шалгах ажиллагаанд татгалзан гаргах;

2.3.8.хариуцсан үйл ажиллагааны хэрэгжилтийг тогтоосон хугацаанд тайлагнах;

2.3.9.Хүний эрх хамгаалагчийн асуудлаар гэрээлэн гүйцэтгүүлж буй хяналт шинжилгээ, судалгааны ажилд саналаа гаргах;

2.3.10.хууль, журамд заасан бусад.

2.4.Хорооны гишүүн энэ журмын 4.10-т заасан эрх хэмжээг Хорооны даргын чиглэл, зөвшөөрлийн дагуу хэрэгжүүлнэ. Бусад асуудлаар байгууллага, иргэдтэй харилцах бол Хорооны даргаар дамжуулна.

2.5.Хорооны гишүүн Хороо болон Комиссын бодлого, үйл ажиллагааны талаар үндэслэлгүй, нотлогдоогүй мэдээ, мэдээлэл тараах, хувийн байр сууриа илэрхийлэх, хууль болон энэ журмаар олгосон эрх хэмжээг урвуулан ашиглахыг хориглоно.

2.6.Хорооны гишүүнд ажлын үр дүн болон оролцоо, хариуцлагыг харгалзан Комиссоос тогтоосон хэмжээгээр урамшуулал олгоно.

Гурав. Хорооны үйл ажиллагааны зохион байгуулалт

3.1.Хорооны үйл ажиллагааны зохион байгуулалтын үндсэн хэлбэр нь хуралдаан байна. Хуралдаан ээлжит болон ээлжит бус байна.

3.2.Ээлжит хуралдааныг улирал тутам зохион байгуулах бөгөөд хэлэлцэх асуудлын дагуу дараах асуудлыг хэлэлцэнэ:

3.2.1.гомдол, мэдээлэл шийдвэрлэлтийн байдал, мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт;

3.2.2.хяналт шинжилгээ, судалгааны чиглэл, сэдэв, тайлан, түүний мөрөөр хийх арга хэмжээний талаарх санал;

3.2.3.хэлэлцсэн асуудлын дагуу Хорооны гишүүдийн хариуцах ажил үүргийн хуваарь;

3.2.4.Хорооны гишүүдийн ажил үүргийн хэрэгжилт, үр дүн;

3.2.5.энэ журам болон Хорооны үйл ажиллагааг зохицуулсан бусад журам, дүрэмд өөрчлөлт оруулах санал;

3.2.6 Бусад асуудал.

3.3.Ээлжит бус хуралдааныг дараах үндэслэлээр Хорооны дарга зарлан хуралдуулна:

3.3.1.Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 10.3.4-т заасан асуудлаар гаргах дүгнэлтийг хэлэлцэх;

3.3.2.ажлын шаардлагаар яаралтай хэлэлцэх асуудлаар Хорооны дарга, гишүүний гаргасан саналыг гишүүдийн олонх дэмжсэн бол.

3.4.Цаг үеийн нөхцөл байдлыг харгалзан хуралдааныг цахимаар зохион байгуулж болно. Цахим хуралдаанаас гаргасан шийдвэр нь ердийн журмаар гаргасан шийдвэрийн нэгэн адил хүчин төгөлдөр байна.

3.5.Хорооны гишүүн хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас хуралдаанд оролцох боломжгүй бол хуралдаанд цахимаар оролцох, эсхүл хэлэлцэх асуудлын талаарх саналаа бичгээр гаргаж болно.

3.6.Ээлжит хуралдааны зарыг ажлын таваас доошгүй өдрийн өмнө, ээлжит бус хуралдааны зарыг ажлын нэгээс гурван өдрийн өмнө гишүүдэд мэдэгдэж, хуралдаанаар хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөө, холбогдох материалыг цаасан, эсхүл цахим хэлбэрээр хүргүүлнэ.

3.7.Хуралдааныг Хорооны дарга, түүний эзгүйд энэ журмын 2.2-т заасны дагуу томилогдсон Комиссын гишүүн удирдана.

3.8.Хуралдаанд нийт гишүүдийн олонх оролцсоноор хуралдааныг хүчинтэйд тооцох бөгөөд шийдвэрийг хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын саналаар гаргана. Хорооны дарга, гишүүд саналын адил нэг эрхтэй байна.

3.9.Хорооны шийдвэр нь дүгнэлт хэлбэртэй байх бөгөөд Хорооны дарга гарын үсэг зурж баталгаажуулна.

3.10.Хуралдааны тэмдэглэлийг Хорооны нарийн бичгийн дарга (цаашид "Нарийн бичгийн дарга" гэх) хөтлөх бөгөөд тэмдэглэлд Хорооны дарга болон Нарийн бичгийн дарга гарын үсэг зурж, баталгаажуулна. Хуралдааны тэмдэглэлтэй гишүүд танилцаж, зөвшөөрсөн байна.

3.11.Нарийн бичгийн даргын үүргийг Комиссын Хүний эрх хамгаалагчийн хэлтсийн ажилтан гүйцэтгэх бөгөөд дараах эрх, үүргийг хэрэгжүүлнэ:

3.11.1.хуралдаан болон бусад арга хэмжээний зохион байгуулалтын бэлтгэлийг хангах, хуралдааны зар түгээх, холбогдох баримт, материалыг гишүүдэд хүргэх, хуралдааны тэмдэглэл хөтлөх, албажуулах;

3.11.2.Хорооны албан хэрэг хөтлөлтийг холбогдох хууль, журам, стандартын дагуу хариуцан явуулах;

3.11.3.Хорооны үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг бэлтгэж, Комиссын цахим хуудсанд тогтмол байршуулах;

3.11.4.Хороонд ирсэн гомдол, мэдээлэл шалгах ажиллагааны явц, үр дүн болон шаардлагатай бусад мэдээллээр Хорооны дарга, гишүүдийг хангах.

3.12.Нарийн бичгийн дарга нь саналын эрхгүй байна.

Дөрөв.Хүний эрх хамгаалагчийн эрхийн зөрчлийн талаар дүгнэлт гаргах

А.Гомдол, мэдээлэл хүлээн авах ажиллагаа

4.1.Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зөрчигдсөн талаарх гомдол, мэдээллийг хүлээн авах, бүртгэх, хүлээн авахаас татгалзах, эсхүл харьяаллын дагуу шилжүүлэх ажиллагааг "Хүний эрх, эрх чөлөө зөрчигдсөн тухай гомдол мэдээллийг шийдвэрлэх ажиллагааны журам"-д заасны дагуу хэрэгжүүлнэ.

4.2. Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 6.1-д заасан эрхтэй холбоогүй, эсхүл тухайн хүнд холбогдуулан шүүх, хуулийн байгууллагаас явуулж байгаа хэрэг, маргаан хянан шийдвэрлэх болон шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаатай холбоотой гомдол, мэдээлэл нь энэ журмын 4.1-д заасан гомдол, мэдээлэлд хамаарахгүй.

4.3. Энэ журмын 4.1-д заасан гомдол, мэдээллийг хүлээн авахдаа Комиссын баталсан аргачлалын дагуу аюулын зэргийг тогтоох ажиллагаа хийнэ.

4.4. Аюулын зэрэг дунд, эсхүл бага тохиолдолд тухайн хүний хүсэлтийг үндэслэн цагдаагийн байгууллагад мэдээлэл өгч болно. Тухайн хүнд аюулгүй байдлаа хамгаалах талаар авч болох арга хэмжээний талаар зөвлөгөө өгнө.

4.5. Аюулын зэрэг өндөр тохиолдолд энэ талаар Хорооны даргад даруй мэдэгдэх бөгөөд тухайн хүнд аюулгүй байдлаа хамгаалах талаар авч болох арга хэмжээний талаар зөвлөгөө өгнө.

4.6. Хорооны дарга энэ журмын 4.5-т заасан мэдээллийг нягталж, аюулын зэрэг өндөр гэж үзвэл мэдээллийг цагдаагийн байгууллагад даруй хүргэж, Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 9.2-т заасан хамгаалалтын арга хэмжээнд хамруулна. Энэ тохиолдолд гомдол, мэдээлэл гаргагчаас санал авсан байхыг шаардахгүй.

4.7. Хүлээн авсан гомдол, мэдээллийг Комиссын цахим систем дэх "Хүний эрх хамгаалагчийн эрхийн зөрчлийн талаарх гомдол, мэдээлэл" -ийн бүртгэлд оруулж, Хорооны даргад шилжүүлнэ.

Б. Гомдол, мэдээллийг шалгах, дүгнэлт гаргах ажиллагаа

4.8. Хорооны дарга гомдол, мэдээллийг Хорооны гишүүдэд тойргийн журмаар хуваарилна. Гомдол, мэдээллийн хамрах хүрээ, онцлогийг харгалзан шаардлагатай гэж үзвэл тухайн гомдлыг шалгах гурав хүртэл гишүүний бүрэлдэхүүнтэй баг томилж болно.

4.9. Гомдол, мэдээллийг шалгах, баримтжуулах, эрсдэлийн үнэлгээ хийж, дүгнэлт гаргах ажлыг энэ журмын 4.8-д заасны дагуу томилогдсон Хорооны гишүүн, Комиссын Хүний эрх хамгаалагчийн хэлтсийн ажилтан хамтран хэрэгжүүлнэ.

4.10. Аймаг, орон нутагт гомдол, мэдээлэл шалгах ажиллагааг Хорооны даргын томилсон баг, Комиссын аймаг, орон нутаг дахь ажилтантай хамтран хэрэгжүүлнэ.

4.11. Гомдол, мэдээллийн дагуу нотолбол зохих асуудалд хамаарах нотлох баримт цуглуулж, бэхжүүлэх, шалгаж үнэлэх ажиллагааг "Хүний эрх, эрх чөлөө зөрчигдсөн тухай гомдол мэдээллийг шийдвэрлэх ажиллагааны журам"-д заасан гомдол, мэдээлэл шалгах ажиллагааны дагуу хэрэгжүүлнэ.

4.12. Хорооны гишүүн гомдол, мэдээллийг шалгахдаа Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулийн 25.1.1, 25.1.3, 25.1.4, 25.1.7-д заасан эрх хэмжээг Хорооны даргаас өгсөн чиглэлийн хүрээнд, мөн хуулийн 25.1.2, 25.1.5, 25.1.6-д заасан эрх хэмжээг Хорооны даргаар дамжуулан хэрэгжүүлнэ.

4.13. Гомдол, мэдээллийг шалгах ажиллагааны явцад хүний эрх хамгаалагчийн аюулгүй байдалд эрсдэл учирсан, эсхүл учирч болзошгүй нөхцөл байдал тогтоогдвол Хорооны даргад танилцуулж, аюулгүй байдлыг хамгаалах чиглэлээр шаардлагатай арга хэмжээг зохион байгуулна.

4.14. Шалгах ажиллагааны явцад цугласан нотлох баримтад үндэслэн эрсдэлийн үнэлгээ хийж, дүгнэлт гаргана. Дүгнэлтэд хүний эрх хамгаалагчийн эрх зөрчигдсөн байдал (Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 6.1-д заасан эрх болон бусад), шалтгаан нөхцөл, эрсдэл буюу учирсан хохирол, хор уршгийн хэлбэр, хэмжээ болон эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр авах шаардлагатай арга хэмжээний талаарх саналыг тусгасан байх бөгөөд "Хүний эрх, эрх чөлөө зөрчигдсөн тухай гомдол мэдээллийг шийдвэрлэх ажиллагааны журам"-д заасан гомдол, мэдээллийн шаардлагыг хангасан байна.

ХҮНИЙ ЭРХ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ ЗӨРЧИГДСӨН ТУХАЙ ГОМДОЛ, МЭДЭЭЛЛИЙГ ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААНЫ ЖУРАМ

4.15. Дүгнэлтийг Хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр Хорооны даргад танилцуулна. Хорооны дарга дүгнэлт болон эрсдэлийн үнэлгээг Хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлэх арга хэмжээг ажлын гурван өдрийн дотор зохион байгуулна.

4.16. Хороо энэ журмын 4.15-д заасан дүгнэлтийг хэлэлцээд дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

- 4.16.1. дүгнэлтийг баталгаажуулах;
- 4.16.2. дүгнэлтэд өөрчлөлт оруулах.

4.17. Хороогоор хэлэлцэн шийдвэрлэсэн дүгнэлт нь Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулийн 26.1-д заасан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үндэслэл болно. Хорооны дарга дүгнэлтийг Комисст танилцуулна.

4.18. Хорооны дүгнэлтийг тухайн хүний эрх хамгаалагч, эсхүл түүний хууль ёсны төлөөлөгчид баталгаажсан даруй мэдэгдэнэ.

Тав. Сонирхлын зөрчил

5.1. Гомдол, мэдээллийг шалгаж, дүгнэлт гаргах ажиллагаанд Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд заасныг баримтална.

5.2. Гишүүд болон Хорооны нэгжийн албан тушаалтан нь гомдол, мэдээллийг хянан шалгах, дүгнэлтийг хэлэлцэхийн өмнө Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 8.1-д заасны дагуу ашиг сонирхлын зөрчилгүй гэдгээ илэрхийлсэн мэдэгдэл гаргана.

5.3. Гомдол, мэдээллийг шалган, шийдвэрлэхийн өмнө ашиг сонирхлын зөрчил үүссэн, үүсэж болзошгүй нөхцөлд Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 8.2, 8.3, 8.4, 8.5, 8.6, 8.7, 8.8-д заасныг мөрдөнө.

5.4.Хорооны дарга, гишүүн болон Комиссын Хүний эрх хамгаалагчийн хэлтсийн ажилтан дараах тохиолдолд гомдол, мэдээллийг шалгах, шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцохгүй бөгөөд өөрөө татгалзан гарах үүрэгтэй:

5.4.1.гомдол гаргагч (хүний эрх хамгаалагч) болон түүний эрхийг зөрчсөнд буруутгагдаж байгаа этгээдийн гэр бүл, төрөл садан бол;

5.4.2.энэ журмын 5.4.1-д заасан этгээдтэй хувийн харилцаатай, эсхүл тухайн этгээдтэй нэгдмэл ашиг сонирхолтой бол.

Зургаа. Хяналт шинжилгээ, судалгаа хийх

6.1.Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хийх хяналт шинжилгээ болон судалгааны ажлын сэдэв, судлах зүйлийн агуулга, хүрээг Хорооны хурлаар хэлэлцэнэ.

6.2. Хяналт шинжилгээ болон судалгааны ажлыг Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулийн 7.1.8-д заасныг үндэслэн эрдэм шинжилгээ, судалгааны байгууллага, ашгийн төлөө бус хуулийн этгээдээр гүйцэтгүүлнэ.

6.3.Хяналт шинжилгээ, судалгааны ажлын зардлыг Комиссын төсвөөс санхүүжүүлнэ.

6.4.Хяналт шинжилгээ болон судалгааны ажлын үр дүн, цаашид авах арга хэмжээний саналыг Хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлэх, гаргасан шийдвэрийг Комисст танилцуулж, жил бүрийн Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэлд тусгана.

Долоо. Хүний эрх хамгаалагчийн эрхийн зөрчлийн асуудлаар гомдол, мэдээллийн сан хөтлөх

7.1.Хүний эрх хамгаалагчийн эрхийн зөрчлийн талаарх гомдол, мэдээллийн агуулга, шалган шийдвэрлэх ажиллагаагаар тогтоогдсон нөхцөл байдал, дүгнэлт, эрсдэлийн үнэлгээ болон хэрэгжүүлсэн бусад арга хэмжээний талаарх мэдээллийг төрөлжүүлэн (цаашид “Мэдээллийн сан” гэх) хөтөлнө.

7.2.Мэдээллийн санг хөтлөх, мэдээллийн үнэн зөв байдал, баталгаажуулалт болон хадгалалт, хамгаалалтын аюулгүй байдлыг хангана.

7.3.Мэдээллийн сан нь цахим хэлбэртэй байх бөгөөд хувь хүний нууц, төр болон албаны нууцаар тогтоосон мэдээлэл нь нууц байна.

Найм. Мэдээлэл түгээх, сурталчлан таниулах ажиллагаа

8.1.Хүний эрх хамгаалагчийн эрх, үүрэг, үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлан таниулах, мэдээлэл солилцох, хүний эрх хамгаалагчдын үйл ажиллагааг дэмжих арга хэмжээг Комиссын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлнэ.

8.2.Хороо нь энэ журмын 8.1-д заасан арга хэмжээг хувь хүн, хуулийн этгээдтэй хамтран хэрэгжүүлэх, олон нийтийг оролцуулах чиглэлийг баримтлан ажиллана.

Ес. Хорооны гишүүнийг чөлөөлөх

9.1.Хорооны гишүүн Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 11.7-д заасан, эсхүл хууль болон энэ журамд харшилсан үйл ажиллагаа явуулсан үндэслэлээр хугацаанаас нь өмнө чөлөөлөх асуудлыг Хорооны хуралдаанаар хэлэлцэж, саналыг Комисст хүргүүлнэ.

9.2.Комисс энэ журмын 10.1-т заасан асуудлаар Хороонд мэдэгдэл хүргүүлж болно. Хороо мэдэгдлийг ажлын таван өдрийн дотор хуралдаанаар хэлэлцэж, холбогдох саналыг Комисст ирүүлнэ.

9.3.Хорооны гишүүнийг хугацаанаас нь өмнө чөлөөлсөн бол нөхөн томилохтой холбоотой сонгон шалгаруулалтыг Хүний эрх хамгаалагчийн хорооны гишүүнийг сонгон шалгаруулах журмын дагуу зохион байгуулна.

9.4.Хорооны гишүүнийг чөлөөлсөн нь хуульд заасан хариуцлагаас чөлөөлөх үндэслэл болохгүй.

Арав. Бусад

10.1.Комисс нь Хорооны үйл ажиллагаанд дэмжлэг, туслалцаа үзүүлж ажиллана.

10.2.Хороо өөрийн эрх хэмжээнд хамаарах бусад асуудлыг холбогдох хууль, журамд заасны дагуу хэрэгжүүлнэ.

10.3.Энэ журмыг зөрчсөн этгээдэд хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

--- о О о ---

ХҮНИЙ ЭРХ ХАМГААЛАГЧИД УЧИРСАН ЭРСДЭЛИЙГ ҮНЭЛЭХ АРГАЧЛАЛ

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1.1.Энэхүү аргачлалыг Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 10.3.3-т заасны дагуу хүний эрх хамгаалагчид учирсан эрсдэлийг үнэлж, дүгнэлт гаргахад ашиглана.

1.2.Эрсдэлийн үнэлгээ нь хүний эрх хамгаалагч болон түүний гэр бүлийн гишүүдийн (гэр бүлийн гишүүн¹, асран хамгаалагч, хамтран амьдрагч², төрлийн хүн, хууль ёсны төлөөлөгч) эрх зөрчигдсөн байдал, учирсан сөрөг үр дагавар, нөлөөлсөн хүчин зүйлийг тогтоож, дүгнэлт гаргах, зөрчигдсөн эрхийг нь сэргээн эдлүүлэх, хохирлыг нөхөн төлүүлэх, хамгаалах шаардлагатай арга хэмжээг тодорхойлж хэрэгжүүлэх цогц арга хэмжээ хамаарна.

1.3.Эрсдэлийн үнэлгээ хийхэд Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай болон Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулиуд, Хүний эрх хамгаалагчийн хорооны ажиллах журам, энэ аргачлал болон холбогдох бусад хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөнө.

1.4.Эрсдэлийн үнэлгээ, түүнд үндэслэсэн Хорооны дүгнэлт нь хуулийн байгууллагад нотлох баримтын хэмжээнд үнэлэгдэх бөгөөд хүний эрх хамгаалагчийн зөрчигдсөн эрхийг сэргээх, аюулгүй байдлыг хамгаалах чиглэлээр Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулийн 26.1.1-26.1.7-д заасан болон Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 9.2, 9.3-т заасан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үндэслэл болно.

1.5.Эрсдэлийн үнэлгээ хийхэд Хүний эрх хамгаалагчийн хорооны ажиллах журмын 1.4-т зааснаас гадна дараах зарчмыг баримтална:

- 1.5.1.аливаа нөлөөллөөс ангид, хараат бус байх;
- 1.5.2.хүний эрхийн мэдрэмжтэй хандаж, асуудлыг цогц байдлаар авч үзэх;
- 1.5.3.бодит байдал, үндэслэл бүхий баримт, мэдээлэлд тулгуурлах;
- 1.5.4.мэргэжлийн байгууллагын оролцоо, хамтын ажиллагааг хангах;
- 1.5.5.хүний эрхийн нөхцөл байдлыг дордуулахгүй, хэн нэгэнд хор хөнөөл учруулахгүй байх.

1.6.Энэ аргачлалд дурдсан “хүний эрх хамгаалагч” гэж Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 4.1.1-д заасан хүнийг, “хүний эрх хамгаалах үйл ажиллагаа” гэж мөн хуулийн 4.1.2-т заасныг, “хүний эрх хамгаалагчийн эрхийг зөрчих” гэж мөн хуулийн 4.1.5-д заасныг тус тус ойлгоно.

ХОЁР. ЭРСДЭЛИЙН ҮНЭЛГЭЭ ХИЙХ

¹ Гэр бүлийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.4.

² Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.6.

2.1.Эрсдэлийн үнэлгээг Хүний эрх хамгаалагчийн хорооны ажиллах журмын 4.9-д заасны дагуу томилогдсон Хорооны гишүүн, эсхүл багийн өгсөн чиглэлийн хүрээнд Хорооны нэгж мөн журмын 4.11-д заасан хугацаанд гүйцэтгэнэ.

2.2.Эрсдэлийн үнэлгээ нь шалгах, эрсдэлийг тодорхойлох, дүгнэх үе шатаас бүрдэнэ.

2.3.Шалгах үе шатанд хүний эрх хамгаалагчийн эрхийн зөрчилтэй холбоотой мэдээлэл, баримтыг цуглуулах, бодит нөхцөл байдлыг тодруулж, баримтжуулах ажиллагааг хэрэгжүүлнэ. Шалгах ажиллагааг “Хүний эрх, эрх чөлөө зөрчигдсөн тухай гомдол мэдээллийг шийдвэрлэх ажиллагааны журам”-ын 4 дүгээр зүйлд заасан журмын дагуу хэрэгжүүлнэ.

2.4.Эрсдэлийг тодорхойлох үе шатанд шалган тогтоосон баримт, мэдээллийг нэгтгэн хүний эрх хамгаалагчид учирсан сөрөг үр дагавар буюу хохирол, хор уршиг, өөрийнх нь болон гэр бүлийн гишүүдийн аюулгүй байдал, цаашид хүний эрх хамгаалах чиглэлээр хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд нь саад учруулж учирч болзошгүй нөхцөл байдал, түүний цар хүрээг тодорхойлно. Эрсдэлийг хавсралт 1-д заасан маягтын дагуу тодорхойлно.

2.5.Дүгнэх үе шатанд энэ аргачлалын 2.4-т заасны дагуу тодорхойлсон эрсдэлд үндэслэн хүний эрх хамгаалагчийн эрх зөрчигдсөн байдал болон болзошгүй эрсдэл, тэдгээрийн шалтгаан, нөхцөлийг нэгтгэн дүгнэж, эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай арга хэмжээг Хавсралт 1-д заасан маягтын 5-д заасны дагуу нэгтгэн дүгнэнэ.

2.6.Эрсдэлийг үнэлэх явцад хүний эрх хамгаалагч болон түүний гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, хамтран амьдрагч, төрлийн хүн, хууль ёсны төлөөлөгчийн аюулгүй байдлын эрсдэл өндөр, эсхүл дунд зэрэг байгаа нь тогтоогдвол Аюулын зэрэг тогтоох аргачлалын 8, 9-д заасан арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

ГУРАВ. ХОРООНЫ ДҮГНЭЛТ

3.1.Эрсдэлийн үнэлгээг үндэслэсэн дүгнэлтийг Хүний эрх хамгаалагчийн хорооны ажиллах журмын 4.16, 4.17-д заасны дагуу Хорооны хуралдаанаар хэлэлцэж, албан хуудсанд хэвлэн баталгаажуулна.

3.2.Хорооны дүгнэлт нь “Хүний эрх хамгаалагчийн хорооны ажиллах журам”-ын 4.14-д заасан шаардлагад нийцсэн байна.

ДӨРӨВ. ЭРСДЭЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР ХОЛБОН ЗУУЧЛАХ

4.1.Хорооны дүгнэлтийг үндэслэн эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр шаардлагатай үйлчилгээнд холбон зуучилна.

4.2.Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 4.1.5-д заасан субъектын аюулгүй байдлыг хангах, хамгаалах, зөрчигдсөн эрхийг сэргээх, учирсан хохирлыг арилгах, дахин эрсдэлд өртөхөөс сэргийлэх чиглэлээр шаардлагатай холбон зуучлах үйлчилгээнд хамруулах бөгөөд ингэхдээ (Комисс болон Комиссын

гишүүн³ болон төрийн бусад байгууллага⁴, хувь хүн, хуулийн этгээдийн⁵ хүлээх үүргийг хамруулан) харилцан уялдаатай, цогц байдлаар хэрэгжүүлэхэд анхаарна.

4.3.Эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр холбон зуучлах үйлчилгээнд Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 4.1.5-д заасан субъектыг өөрийг нь оролцуулах бөгөөд эдлэх эрх, хүлээх үүргийг нь танилцуулж, санал хүсэлтийг нь авна. Хүний эрх хамгаалагч өөрөө оролцох боломжгүй болохоо бичгээр илэрхийлсэн тохиолдолд түүнийг оролцуулахгүй байж болно.

4.4.Эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр шаардлагатай холбон зуучлах үйлчилгээнд хамруулах талаар Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 4.1.5-д заасан субъектэд танилцуулна.

4.5.Эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр холбон зуучлах үйлчилгээнд хамруулсан тохиолдолд “Хүний эрх хамгаалагчийн хорооны ажиллах журам”-ын 4.8-д заасан тухайн гомдол, мэдээлэл шалгах ажиллагаа хийсэн баг хяналт тавьж, Хороонд танилцуулна.

--- оОо ---

³ Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.1, 7.1.7 дахь хэсгүүд, 26 дугаар зүйлийн 26.1.1-26.1.7 дахь хэсгүүд

⁴ Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулийн 28.1, Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1, 9.2, 9.3 дахь хэсгүүд.

⁵ Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулийн 28.1, Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсэг.

ЭРСДЭЛИЙГ ТОДОРХОЙЛОХ МАЯГТ

1	Ерөнхий мэдээлэл	
1.1.	Хүний эрх хамгаалагчийн талаарх мэдээлэл	Овог, нэр ..... Нас..., хүйс ..... Оршин суугаа хаяг ..... Хөдөлмөр эрхлэлт: ..... Бусад ..... Эрх зөрчигдсөн талаарх өөрийн нь өгсөн мэдээлэл .....
1.2.	Гэр бүлийн гишүүдийн талаарх мэдээлэл	Овог, нэр..... Нас..., хүйс ..... Оршин суугаа хаяг ..... Хамт амьдардаг эсэх .....
1.3.	Заналхийлэл, халдлага үйлдэгч этгээдийн талаарх мэдээлэл	Овог, нэр..... Нас..., хүйс ..... Оршин суугаа хаяг ..... Ажил эрхлэлтийн байдал..... Ял эдэлж байсан эсэх, хорт зуршилтай эсэх: ..... Хүний эрх хамгаалагчийн эрхэд халдсан байдал, учир шалтгааны талаарх өөрийнх нь өгсөн мэдээлэл.....
2	Хүний эрх хамгаалагчийн эрхийн зөрчлийн талаарх мэдээлэл	
2.1.	Хүний эрх хамгаалагчийн эрхийг зөрчсөн хэлбэр	Ялгаварлан гадуурхах: (үндэс, угсаа, хэл, арьсны өнгө, нас, хүйс, нийгмийн гарал, байдал, хөрөнгө чинээ, эрхэлсэн ажил, албан тушаал, шашин шүтлэг, үзэл бодол, бэлгийн болон хүйсийн чиг баримжаа, боловсрол, хөгжлийн бэрхшээл болон бусад байдлаар нь ялгаварлан гадуурхах, дорд үзэх г.м)..... Цахим ялгаварлан гадуурхалтад өртөх: (гутаан доромжлох, гүтгэх, дайрах, өдөөн турхирах шинжтэй мэдэгдэл, мэдээ мэдээлэл, ярилцлага, нийтлэл, бичлэг хийх зэргээр хүний эрхэм чанар, ажил хэргийн нэр хүндэд нь халдаж, сэтгэл санааны дарамтад оруулах г.м) ..... Халдашгүй байх эрхэд халдах. (мөрдөн мөшгих, сураггүй алга болгох, эрүү шүүлт тулгах, хувийн ба гэр бүл, захидал харилцааны нууц, орон байрны халдашгүй байдалд халдах г.м) Дарамт үзүүлэх: (эрх мэдэл, албан тушаалаар дарамтлах, даажигнах, басамжлах, доромжлох зэргээр үг хэлээр дарамтлан өөртөө итгэлгүй, айх эмээх, ичгэвтэртэй байдалд оруулах, үндэс, угсаа, хэл, арьсны өнгө, нас, хүйс, нийгмийн гарал, байдал, хөрөнгө чинээ, эрхэлсэн ажил, албан тушаал, шашин шүтлэг, үзэл бодол, бэлгийн болон хүйсийн чиг баримжаа, боловсрол, хөгжлийн бэрхшээл, эрүүл мэнд болон жендэрт суурилсан дарамт үзүүлэх г.м) .....

		Сэтгэл санааны хүчирхийлэл: (заналхийлэх, айлган сүрдүүлэх, шүүмжлэх, буруутгах, үйл ажиллагааг нь дэмжихгүй байхыг уриалах, бусадтай харилцахыг нь хязгаарлах, хүсэл зоригийнх нь эсрэг, албадах, үл хайхрах, мөрдөн мөшгөх, заналхийлэх, хязгаарлах, гутаан доромжлох болон бусад хэлбэрээр сэтгэл санаанд айдас, түгшүүр, шаналал үүсгэх г.м) .....
		Бие махбодын хүчирхийлэл: (хүч хэрэглэн цохих, зодох зэргээр эрүүл мэндэд гэмтэл учруурах, амь насанд халдах г.м)
		Эдийн засгийн хүчирхийлэл: (мөнгө, эд зүйлс шаардах, байгууллагын болон хувийн эд хөрөнгөд нь гэм хор учруулах г.м) .....
		Бэлгийн хүчирхийлэл: (хүчиндэх, бэлгийн эрх, эрх чөлөөнд нь халдах г.м) .....
		Үл хайхрах хүчирхийлэл: (суурь хэрэгцээгээр гачигдалд оруулах, мэдсээр байж хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авахгүй байх, хайр халамжгүй орхих, шоовдорлох, хэрцгийгээр харьцах, хараа хяналтгүй орхих, хөгжих боломжийг хангахгүй байх г.м) .....
		Бусад: .....
	Хүний эрх хамгаалагчийн зөрчигдсөн эрх	Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 6.1-д заасан ямар эрх зөрчигдсөн болох: .....
2.2.	Зөрчлийн хүрээ	Хүний эрх хамгаалагч: .....
		Гэр бүлийн гишүүн: .....
		Асран хамгаалагч, хамтран амьдрагч, төрлийн хүн, хууль ёсны төлөөлөгч: .....
2.3.	Учирсан хохирол, хор уршгийн талаарх ерөнхий мэдээлэл	Хүний эрх хамгаалагч: .....
		Гэр бүлийн гишүүн: .....

		.... Асран хамгаалагч, хамтран амьдрагч, төрлийн хүн, хууль ёсны төлөөлөгч: .... Бусад: ....
3		Хүний эрх хамгаалагчийн одоогийн нөхцөл байдал
3.1.	Хүний эрх хамгаалах үйл ажиллагаа	Үйл ажиллагаагаа хэвийн явуулж байгаа эсэх: Тайлбар: ....
3.2.	Аюулгүй байдал	Аюулын зэргийн үнэлгээ: ..... Авсан арга хэмжээ, үр дүн..... Аюулгүй байдал (одоогийн нөхцөл) .....
3.3	Эрүүл мэндийн байдал	Эрүүл, бэртэл гэмтэлтэй, хууч өвчтэй эсэх: Тайлбар: ..... Тусламж, үйлчилгээ авч байгаа эсэх: .....
3.4.	Сэтгэл санааны байдал	Хэвийн, хэвийн бус (түгшүүр, айдас, сэтгэлийн хөөрөл, бухимдалд автсан байдал) Тайлбар:..... Тусламж, үйлчилгээ авч байгаа эсэх: ....
3.4.	Хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал	Ажил эрхэлж байгаа эсэх Тайлбар: ....
3.5.	Нийгмийн харилцааны байдал	Нийгэм, бусадтай хэвийн харилцах боломжтой байгаа эсэх: ..... Ялгаварлан гадуурхалтад өртөж байгаа эсэх: ..... Тайлбар: ....
3.6.	Эдийн засгийн байдал	Эдийн засгийн байдалд нь хүндрэл учирсан эсэх: Тайлбар: ....
3.7.	Хууль зүйн туслалцаа авах боломж	Хуулийн байгууллагад хандсан эсэх:..... Буруутай этгээдэд хариуцлага хүлээлгэсэн эсэх:..... Хууль зүйн болон өмгөөллийн туслалцаа авсан эсэх: ..... Өмгөөлөгчөө сонгох боломжоор хангагдсан, өмгөөлөгчтэй эсэх:..... .....

4	Болзошгүй эрсдэлийн талаарх мэдээлэл	
4.1.	Болзошгүй эрсдэл	Халдлага дахин давтагдах магадлалалтай эсэх. ..... Тайлбар: ....
5	Эрсдэлийн талаарх нэгдсэн үнэлгээ	
5.1.	Хүний эрх хамгаалагчийн эрхийн зөрчил, учирсан хохирол, хор уршгийн талаарх ерөнхий дүгнэлт:	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал: ....
5.2.	Аюулгүй байдал болон хамгаалалтын арга хэмжээний талаарх ерөнхий дүгнэлт:	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал: ....
5.3.	Хүний эрх хамгаалах үйл ажиллагаагаа хэвийн үргэлжлүүлэх боломжтой эсэх:	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал: ....
5.4.	Буруутай этгээдэд холбогдуулан авах арга хэмжээний талаарх ерөнхий дүгнэлт:	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал: ....
5.5.	Хүний эрх хамгаалагчийн эрхийн зөрчилд нөлөөлсөн бусад хүчин зүйл: (Төрийн байгууллага, албан тушаалтны чиг үүрэгтэй холбоотой)	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал: ....
5.6.	Хүний эрх хамгаалагчийн эрхийн зөрчилд нөлөөлсөн бусад хүчин зүйл: (Хувь хүн, хуулийн этгээдийн үүрэгтэй холбоотой)	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал: ....
6	Баталгаажуулалт	

6.1.	Хорооны гишүүн:	Гарын үсэг: ..... Огноо: .....
	Комиссын Хүний эрх хамгаалагчийн хэлтсийн ажилтан:	Гарын үсэг: ..... Огноо: .....
7	Хавсаргасан материалын жагсаалт	
7.1.		

АЮУЛЫН ЗЭРЭГ ТОГТООХ АРГАЧЛАЛ

1.Аюулын зэргийг хүний эрх хамгаалах үйл ажиллагаатай нь холбогдуулан хүний эрх хамгаалагч, эсхүл түүний гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, хамтран амьдрагч, төрлийн хүн болон хууль ёсны төлөөлөгчийн амь нас, эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд эрсдэл учирсан, эсхүл учирч болох нөхцөл үүссэн эсэхийг тодорхойлж, аюулгүй байдлыг хамгаалах арга хэмжээ авах зорилгоор хийнэ.

2.Аюулын зэргийн үнэлгээ нь холбогдох мэдээллийг хуулийн байгууллагад хүргэх, эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүнийг Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 9.2-т заасны дагуу хамгаалалтаар хангах болон холбогдох этгээдэд хуулийн дагуу албадлагын арга хэмжээ авах үндэслэл болно.

3.Гомдол, мэдээлэл гаргагч тухайн асуудлаар хуулийн байгууллагад хандаж хуулийн дагуу хамгаалалтад хамрагдсан бол аюулын зэргийн үнэлгээ хийхгүй.

4.Аюулын зэргийн үнэлгээг хийхийн өмнө асуултад үнэн зөв хариулахын ач холбогдлыг гомдол, мэдээлэл гаргагчид тайлбарлаж, аюулын зэрэг нь хамгаалалтын арга хэмжээ авах, буруутай этгээдэд хуулийн дагуу албадлага хэрэглэх үндэслэл болохыг танилцуулсан байна.

5.Аюулын зэргийг дараах асуултад хариулах буюу “тийм” гэсэн хариултад “1 оноо”, “үгүй” гэсэн хариултад “0 оноо” өгч нэгтгэн дүгнэхээс гадна онцгойлон анхаарах эрсдэлт нөхцөл үүссэн эсэхийг хянах хэлбэрээр хийнэ.

Аюултай нөхцөл үүссэн эсэх		Огноо	
		Хүний эрх хамгаалагчийн талаарх мэдээлэл	..... овог ..... нэр .... нас ....., хүйс ..... Хаяг (одоо байгаа байршил) ..... Холбоо барих .....
Тийм	Үгүй	Аюулын зэргийг тодруулах асуулт	
		1.Бусдын зүгээс өөрийг нь, эсхүл гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, хамтран амьдрагч, төрлийн хүн, хууль ёсны төлөөлөгчийн амь нас, эрүүл мэндэд заналхийлэл байгаа эсэх	
		2.Заналхийлэл давтагдаж байгаа (2 буюу түүнээс дээш) эсэх	
		3.Заналхийллийн хэлбэр ноцтой эсэх (Тухайлбал амь насанд нь халдах, эсхүл хүүхдийг нь барьцаалах, бэлгийн хүчирхийлэл үйлдэх, эсхүл хөгжлийн бэрхшээлтэй, төв, суурин газраас алслагдмал тусламж авах боломжгүй газар ажилладаг, амьдардаг гэх мэт бусад эмзэг байдлыг нь ашиглан хохирол учруулахаар халдлага, аюул, заналхийлэл байгаа, эсхүл нь хэд хэдэн этгээд, бүлэг этгээд, эсхүл урьд өмнө хүч хэрэглэсэн гэмт хэрэг үйлдэж байсан, эсхүл согтууруулах ундаа, мансууруулах бодис хэрэглэдэг этгээд зэрэг)	
		4.Бусдын зүгээс бие махбодын халдлага үйлдсэн эсэх	
		5.Бусдын зүгээс мөрдөн мөшгиж байгаа, эсхүл бусадтай харилцах, бусдаас тусламж авах боломжийг хязгаарласан эсэх	

	6.Халдлага давтагдаж байгаа эсэх (2 буюу түүнээс дээш)
	7.Халдлагыг ноцтой хэлбэрээр үйлдсэн эсэх (Тухайлбал хоолойг нь боох, живүүлэх, авто хэрэгслээр дайрах, зэвсэг, зэвсгийн чанартай зүйл хэрэглэх зэргээр амь насыг нь өгүүтгэх зорилгоор үйлдсэн эсэх, эсхүл хүүхдийг нь барьцаалсан, бэлгийн хүчирхийлэл үйлдсэн, эмзэг байдлыг ашиглан үйлдсэн, эсхүл бүлэг этгээд, эсхүл согтууруулах ундаа, мансууруулах бодис хэрэглэдэг этгээд халдсан зэрэг)
	8.Заналхийлэл, халдлага үйлдэгч этгээд хэн болохыг мэдэхгүй, мэдэх боломжгүй байгаа эсэх
	9.Заналхийлэл, халдлага үйлдсэн этгээдэд хуулийн байгууллагын сануулга, шаардлага болон хязгаарлалт тогтоосон арга хэмжээг зөрчиж байсан эсэх
	10.Гүтгэсэн, худал мэдээлэл тараасны улмаас ялгаварлан гадуурхалтад өртсөн, бусдаас дэмжлэг, туслалцаа авах боломжгүй болсон эсэх
	11.Ялгаварлан гадуурхалт, сэтгэл санааны хямрал, айдсаас шалтгаалан амиа хорлох сэдэл төрж байгаа эсэх
	12.Хуулийн байгууллагаас хамгаалалт авах хүсэлтэй байгаа эсэх
	Нийлбэр оноо

6.Шаардлагатай бол нөхцөл байдлыг тодруулах зорилгоор холбогдох эрх бүхий этгээдээс (хөрш, эсхүл тухайн үйл явдлын үед байсан хүн, үйлчилгээ, тусламж, үйлчилгээ үзүүлсэн цагдаагийн алба хаагч болон эмнэлгийн ажилтан гэх мэт тухайн нөхцөл байдлыг мэдэх хүн, албан тушаалтан) тодруулга мэдээлэл авч болно. Аймаг, орон нутаг дахь нөхцөл байдлыг тодруулах ажиллагааг Комиссын тухайн аймаг, орон нутаг дахь ажилтан хэрэгжүүлнэ.

7. Аюулын зэргийн үнэлгээ:

7.1. Аюулын зэргийг тодруулах асуултад 0-4 оноо өгсөн тохиолдолд аюулын зэргийг **“Бага”** гэж үнэлнэ.

Нийлбэр оноо нь аюулын бага зэргийг илэрхийлж байгаа боловч “Тийм” гэсэн хариултыг 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11 дүгээр асуултад өгсөн бол аюулын зэргийг бага гэж үзэхгүй. Энэ тохиолдолд аюулын зэргийн “Дунд” болон “Өндөр” үнэлгээг өгөх боломжтойг анхаарч, нягтална.

7.2. Аюулын зэргийг тодруулах асуултад 5-7 оноо өгсөн тохиолдолд аюулын зэргийг **“Дунд”** гэж үнэлнэ.

Нийлбэр оноо нь аюулын дунд зэргийг илэрхийлж байгаа боловч “Тийм” гэсэн хариултыг 5, 7, 10, 11 дүгээр асуултад өгсөн бол аюулын зэргийг дунд гэж үзэхгүй. Энэ тохиолдолд аюулын зэргийн “Өндөр” үнэлгээг өгөх боломжтойг анхаарч, нягтална.

7.3. Аюулын зэргийг тодруулах асуултад 8-12 оноо өгсөн тохиолдолд аюулын зэргийг **“Өндөр”** гэж үнэлнэ.

8. Аюулын зэрэг “Бага” болон “Дунд” байгаа тохиолдолд аюулгүй байдлаа хамгаалах, болзошгүй эрсдэлээс сэргийлэх талаар авч болох арга хэмжээ, цагдаагийн байгууллага болон бусад байгууллагаас тусламж авах боломжтой талаар зөвлөгөө өгнө. 12 дугаар асуултад “Тийм” гэж хариулсан бөгөөд уламжлах

хүсэлтийг илэрхийлсэн тохиолдолд мэдээллийг цагдаагийн байгууллагад хүргэж болно.

9. Аюулын зэрэг “Өндөр” байгаа тохиолдолд өөрийн болон хамаарал бүхий этгээдийн аюулгүй байдлыг хамгаалах, болзошгүй эрсдэлээс сэргийлэх талаар авч болох арга хэмжээний талаар зөвлөгөө өгч, мэдээллийг цагдаагийн байгууллагад даруй хүргэнэ. Энэ тохиолдолд 12 дугаар асуултад “Тийм” гэж хариулсан эсэхийг үл харгалзана.

10. Цагдаагийн байгууллага Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 9.2-т заасны дагуу даруй хамгаалалтад авна.

--- о О о ---